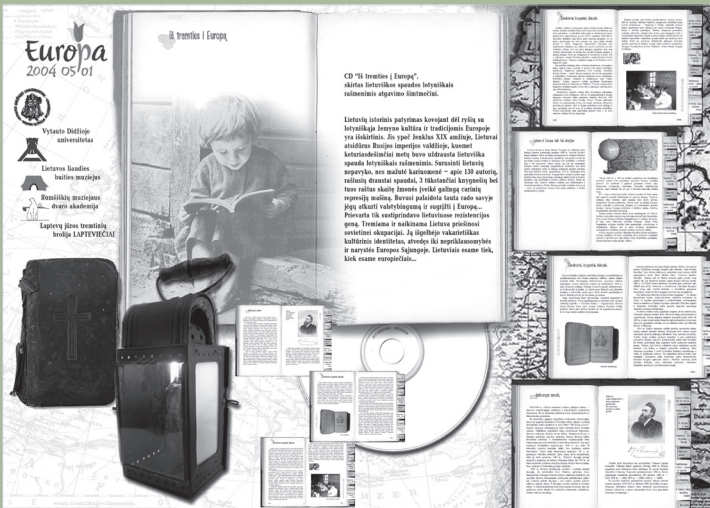

Inga Levickaitė

UGDYMO MEDIJOS: MUZIEJAUS EKSPONATUS KEIČIA VIRTUALIOS FORMOS

Ypač sparčiai vystantis informacinėms kompiuterinėms technologijoms, muziejams atsiveria daug naujų lankytojų ugdymo galimybių, nes edukacijai galima panaudoti ne tik muziejaus eksponatus, bet ir virtualias formas. Multimedija priemonėmis gali būti sukuriama nauji mokymo būdai, o mokymosi medžiaga pateikiama lankytojui lengvai pasiekiamą bei suprantama forma, pavyzdžiui, erdvinės ekspozicijų panoramos ar skenuoti eksponatai, kuriuos kompiuterio ekrane galima apžiūrėti iš visų pusių¹. Pasak B. Serell ir B. Rampling, naudojant informacines kompiuterines technologijas mokymui, tiek suaugę, tiek vaikai labiau domisi ir giliasi į pateiktą medžiagą, ypač kai jiems leidžiama jaustis kūrybingiems².

Kompaktinio disko „Iš tremties į Europą“ viršelis

Naudojant Lietuvos liaudies buities muziejaus ekspozicijas, buvo sukurtas pirmasis lietuviškas trimatis mokomasis žaidimas „Virtualus kaimas“. Šis menamos tikrovės kūrinys – tai trumpa kelionė į praeitį. Žaidimo vartotojui suteikiama galimybė vieną dieną praleisti senojo Lietuvos kaimo aplinkoje, susipažinti su to meto darbais ir pramogomis³.

Bendradarbiaudamas su Vytauto Didžiojo universiteto Multimedija laboratorija, muziejus pradėjo leisti interaktyvias multimedia edukacines programas kompaktiniuose diskuose. Jas, kaip mokymo priemonę, patogu naudoti parodose, tradicinėse, muziejaus eksponatais paremtose edukacinėse programose arba susipažinti su pateikiama medžiaga savarankiškai. Jos taip pat populiarina muziejų, skatina čia atvykti, susipažinti su ekspozicijomis ir eksponatais.

Kompaktinis diskas „Lietuva: iš tremties į Europą“ buvo skirtas lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo šimtmečiui ir Europos dienai. Jis adresuotas neformaliai suaugusiųjų švietimui.

Šiame kompaktiniame diske pristatomos aštuonios temos, kurios supažindina su Lietuvos ir Europos santykiais iki Rusijos imperijos okupacijos XVIII amžiaus pabaigoje, pateikia spaudos charakteristiką. Daugiausia dėmesio skiriama lietuviškos spaudos uždraudimui ir dėl to kilusiam pasipriešinimui, knygnešystei, kultūrinio gyvenimo pagyvėjimui po spaudos draudimo panaikinimo. Įvertinama spaudos bei švietimo pažanga Nepriklausomoje Lietuvoje, nauji spaudos mastai sovietinės okupacijos laikotarpiu.

Kompaktiniame diske yra ir šeši filmuoti siužetai (trys su vaidybiniais elementais). Juose pasakojama, kaip buvo mokomasi daraktorių mokykloje, atskleidžiamas knygų niokojimas sovietmečio pradžioje, rodoma, kaip leista spauda partizanų bunkeryje. Pristatomas ir filmuotas ekskursas į pagrindinę „ab“ spaustuovę, veikusią Kauno rajono Salių kaime, interviu su tremties liudininkais.

Lietuvos liaudies buities muziejuje yra septyni pastatai, susiję su lietuvių tautos pasipriešinimo engėjams istorija – XVIII a. gamtininko J. Pabrėžos klėtelė, kurioje buvo slėptuvė rekrūtams, 1863 metų sukilimo dalyvių slėptuvė dar nepastatytuose Aristavelės dvaro rūmuose, Pirmojo pasaulinio karo slėptuvė tvarte iš Žiežmarių ir t. t. Siekiant didesnio vaizdumo ir išraiškos galimybių, buvo nuspręsta jiems pristatyti leisti ne spausdintą leidinį, o sukurti ekskursiją papildantį kompaktinį diską, pavadintą „Rezistencijos atspindžiai Lietuvos liaudies buities muziejuje. Slėptuvės“. Vyresniųjų klasių moksleiviams skirtame virtualiame ekskurse pateikiama šių slaptaviečių atsiradimo istorija, aiškinama, kaip ir kodėl jos buvo įrengtos.

2005–2006 metais buvo vykdytas tęstinis projektas – rengta ir išleista elektroninė knyga „Lietuvos etnografijos paveldas vaikams“ (kompaktinio disko pavidalu). Ji skirta pradinųjų klasių moksleiviams. Elektroninės kny-

gos leidžiamos ir yra populiarios visame pasaulyje. Išoriškai savo struktūra jos panašios į įprastą spausdintą knygą su turiniu, tekstais ir iliustracijomis. Elektroninėje knygoje yra patalpintas meniu, susietas su dėstomąja medžiaga, kurioje yra tekstas. Jį papildo iliustracijos, grafika, animacija, vaizdas, garsas, taip pat naujai atsiradusios trimačio objektų vaizdavimo priemonės. Tekste galima naudoti ir paieškos mechanizmus⁴.

Kompaktinį diską sudaro dvidešimt muziejuje filmuotų vaidybinių siužetų (konstruotų naudojant „gyvosios istorijos“ (*living history*) interpretavimo būdą su autentiškais drabužiais vilkinčiais interpretatoriais), kuriuose už kadro pateikiami juos paaiškinantys įgarsinti trumpi pasakojimai. Greta pristatoma ir filmuota situacija, kaip tam tikras daiktas, darbas, veiksmas ar situacija atrodo mūsų dienomis. Tam, kad vartotojui būtų lengviau suprasti filmuotą medžiagą, naudojamas palyginimo principas – *seniau-dabar*. Siekta atskleisti pastatų raidą, buityje naudotų objektų evoliuciją, supažindinti su etiketu, papročiais, tradicijomis. Tarkime, galima pamatyti, kaip velėjo su kultuve, skalbė skalbimo mašina arba pasišviesdavo žibinčiumi, žibaline lempa. Tokie aspektai, kaip socialinė diferenciacija ar santykiai su kitataučiais, neakcentuoti, daugiau pateikiant apibendrintą ekspozicijų vaizdą, tam tikra prasme „skatinantį“ idealizuotą praeities suvokimą. Dalyje kompaktinio disko siužetų filmavosi patys vaikai, taip susipažindami su muziejuje saugomu paveldu, kartu tapdami projekto dalyviais ir kūrėjais.

Kuriant šį kompaktinį diską, buvo atsisakyta ilgų tekstų. Kompiuterio ekrane geriausiai skaityti trumpą, ne daugiau kaip iš 50 žodžių susidedančią, aiškiais, trumpais sakiniais parašytą tekstinę informaciją⁵. Kuriant navigaciją, dalį simbolių teko perpiešti, nes 30 procentų paveikslėlių testuoti vaikai ir studentai neatpažino, kaip, pavyzdžiui, prieškario krautuvėje naudotų svarstyklių. Paaiškėjo, jog reikia remtis ne vien savo patirtimi, o orientuotis į prognozuojamą lankytoją. Daiktas, kuris yra lengvai pažįstamas muziejininkui, gali būti visai nežinomas vartotojui.

Ilgai diskutuota, ar tikslinga kompaktinį diską papildyti žinių patikrinimo programa, ir kiek ji gali skatinti išmokimą. Vieno iš autorių, Egidijaus Vaškevičiaus, nuomone, geriau, kai vaikams skirtame kompaktiniame diske yra sukuriama maloni, neįpareigojanti aplinka – tarsi terpė nefomaliam mokymuisi savo malonumui⁶. Įrodyta, jog vartotojas dažniau spėlioja, gerina savo pasiektą rezultatą, o ne skaito informaciją⁷.

Tačiau kai kurių specialistų optimizmas informacinių technologinių taikymo muziejinėje edukacijoje galimybių atžvilgiu anaiptol nereiškia, kad virtualus muziejaus eksponatų (ar apskritai paveldo) pristatymas nėra neprobleminis. Anot N. Keršytės, nors virtuali realybė suteikia galimybes įgyti ne tik žinių, bet ir patirti pojūčių, išgyvenimų, diskutuojama, ar ji gali pakeisti „tikro“ daikto auros pajautą⁸.

NUORODOS

¹ Pokalbis su VDU Multimedia katedros vedėju E. Vaškevičiumi. 2005 metai, rugsėjo 28 diena. Užrašė I. Levickaitė.

² Serell B. and Rampling B. Computers on the exhibit floor // Developing museum exhibitions for lifelong learning. London. 1996. P. 138.

³ www.vdu.lt

⁴ Pokalbis su VDU Multimedia katedros vedėju E. Vaškevičiumi. 2006 metai, balandžio 10 diena. Užrašė I. Levickaitė

⁵ Serell B. and Rampling B. Computers on the exhibit floor // Developing museum exhibitions for lifelong learning. London. 1996. P. 139.

⁶ Pokalbis su VDU Multimedia katedros vedėju E. Vaškevičiumi. 2006 metai, balandžio 26 diena. Užrašė I. Levickaitė.

⁷ Serell B. and Rampling B. Computers on the exhibit floor // Developing museum exhibitions for lifelong learning. London. 1996. P. 138.

⁸ Keršytė N. Muziejinė edukacija ir mokymas(is). – Muziejų edukacinės programos: teorija ir praktika. V. 2005, P. 5.

Inga Levickaitė

EDUCATIONAL MEDIA: VIRTUAL FORMS SUBSTITUTE MUSEUM EXHIBITS

Summary

As the information technologies develop very quickly museums have many new visitor education possibilities as they can use not only their exhibits but the virtual forms as well. Cooperating with Multimedia laboratory at Vytautas Magnus University Open Air Museum of Lithuania started preparing interactive multimedia educational programs on CD.

CD “Lithuania: from Exile to Europe” was intended to commemorate the hundredth anniversary of lifting the Lithuanian press ban and the Day of Europe. The second CD “Reflection of Resistance Movement in the

Open Air Museum of Lithuania. Hiding places” showed the museum buildings connected with the history of Lithuanian resistance to oppressors. The electronic book “Lithuanian Ethnographic Heritage to Children” was made from twenty scenes filmed in the museum with interpreters in authentic clothes.

Lietuvos liaudies buities muziejus
J. Aisčio g. 2, Lt – 56335 Rumšiškės

Gauta 2008 09 10
Atiduota spausdinti 2009 11 10
